

Inkwiet minħabba d-difna fl-1762 tal-Kappillan Azzopardi fuq il-Presbiterju tal-Parroċċa

Fil-5 ta' April 1762, miet wara iżjed minn 20 sena ta' tmexxija l-Kappillan Dun Ĝużepp Mark Azzopardi. Kien 1-ewwel Kappillan li ġie mogħti s-setgħa li jilbes ir-rukett u l-muzzetta. Billi rawh bħala Kappillan li ġholla ġieħ il-Parroċċa, lili difnuh f'qabar specjal taħt il-presbiterju tal-knisja parrokkjali. Fit-30 ta' Mejju 1762, beda l-parrokat ta' Dun Felic Borg. Fi żmienu inħass li Azzopardi ma naqasx milli jkollu ġhedewwa li tmeżmżu minn dik id-difna ta' Azzopardi f'post ta' 1-aqwa ġieħ. Imma għaddew qrib sentejn sakemm inqala' l-inkwiet.

Protesta lil-Isqof Marid

X'uħud, fl-ewwel xhur tal-1764, wasslu protesta lill-Isqof Bartolomeo Rull. Dehrilhom li ma kienx xieraq li l-Kappillan Azzopardi jibqa' midfun fuq il-presbiterju. Ipproponew li jitqiegħed f'qabar fil-kor tal-knisja. Huma fakkru lill-Isqof li, fuq il-presbiterju, ma kellux isir dfin.

Fil-fatt, kien ħareġ ordni kontra dfin bħal dak fl-aħħar sinodu djoċesan. Dawn li pprotestaw kellhom l-appoġġ tal-Kongregazzjoni tal-Konċilju. L-Isqof Rull, f'dak iż-żmien, ma kienx qed imexxi d-djoċesi. Kien mixħut f'sodda, b'għismu kollu kemm hu paralizzat. Id-djoċesi kienet f'idejn Dun Ĝużepp Vella: il-kappillan ta' Hal Qormi. Wara rakkmandazzjoni mill-Inkiżituru Angelo Maria Durini, dan kien ġie magħżul direttament minn Ruma bħala Vigarju Generali tad-djoċesi. Fil-fatt, Rull ma ridux. L-Isqof ried jibqa' jżomm lill-Kan. Azzopardi bħala Vigarju għax dan, ghalkemm bla ħila, kien jassisti lill-Isqof fil-bżonnijiet materjali li ġiebet magħha l-marda kiefra li kellel fuqu. Imma l-awtoritatiet Rumani imponew lil Vella.

Inżidu li č-ċerimonjier djoċesan ukoll kien tal-fehma li dak il-qabar ma jibqax fuq il-presbiterju. Imma l-Kurja ta' l-Isqof ma riedet toħrog l-ebda digriet.

Il-katavru jitneħħha bla awtorizzazzjoni

Čertu Dun Alwiġ Gauci kien il-werriet tal-Kappillan Azzopardi u kien gawda l-fiduċja sħiħa tal-Kappillan. Imma ma jidhirx li kien jistmah wisq. Dan ukoll kien tal-fehma li l-katavru tal-kappillan jitneħħha minn fejn kien. Qabar fil-kor kien għad ma hemmx.

Il-prokuraturi tal-knisja parrokkjali ta' Haż-Żebbuġ, Dun Saver Sayd u l-kjerku Nikol Debonis, f'Settembru 1764, qalghu dak il-katavru minn fejn kien. Ghalkemm għall-ewwel ma dehrux, kien hemm oħrajn li ġhenuhom. Imma ma kien hemm l-awtorizzazzjoni ta' ħadd. Il-qabar ta' fuq il-presbiterju ġie mbarrat biex ma jindifien ħadd iż-żejjed. Il-qabar tal-kor tlesta malajr, u l-fdal tal-kappillan tpoġġa fi.

Il-Kurja ta' l-Isqof ħaditha bl-aħrax kontra dawk il-prokuraturi. L-iżjed li kkundannawhom kien għaliex ma kieni wrew l-ebda rispett lejn il-katavru tal-kappillan. Il-mod kif inqala' u l-kelmiet li nstemgħu jgħidu kieni ingurjuži għall-isem tal-Kappillan Azzopardi.

Arrestati jew Kenn fi Knisja

Bdew proċeduri kontra 1-persuni akkużati. Harġu fil-beraħ l-ismijiet ta' oħrajn ukoll. L-ewwel ma gew mitfugħin il-ħabs kienu l-qassis Dun Salv Fenech u s-sekular Anton Gatt. Imma Fenech u Gatt, wara xahrejn magħluqin fil-ħabs ta' 1-Isqof, gew meħlusin għax instab li kienu innoċenti. Il-Kurja ta' 1-Isqof riedet tarresta liż-żewġ prokuraturi Dun Saver Sayd u 1-kjerku Nikol Debonis. Imma dawn stkennew fi knisja, u għalhekk kienu qed igawdu 1-immunità ekklesjastika. Waqt li kienu qed jistkennu, huma appellaw għand 1-Arċisqof Metropolitan ta' Palermu.

Sadanittant, il-każ twassal Ruma. Il-Kardinal Torriggiani, li kien is-Segretarju Pontificju, fl-15 ta' Jannar 1765, kiteb lill-Inkiżitur ta' Malta Mons. Angelo Maria Durini biex dan jibgħatlu d-dettalji kollha tal-każ.

It-tnejn imsemmija, Sayd u Debonis, fl-4 ta' Frar, ingħataw il-permess li joħorġu mill-knisja. Imma ġew obbligati jidhru quddiem it-tribunal tal-Kurja ta' Palermu, kemm-il darba isejħulhom. Jekk ma jidhrux, kien ikollhom iħallsu 100 uqija. L-uqja kienet munita tad-deheb li kienet iġġib sitt dukati. Id-dukat kien iġib xi 18-il biċċa tal-fidda.

Pinto jiddefendi d-drittijiet tiegħu

Fil-każ imsemi, wieħed beda jikxef lil ieħor. Il-persuni imsemmija kienu mbuttati minn oħrajn f'dak li għamlu. Kellhom il-kooperazzjoni ta' Fra Salvatore Cachia, kappillan-konventwali ta' 1-Ordni ta' San Ģwann ta' 1-ubbidjenza maġistrali. Aktarxi li kien imdaħħal fin-nofs anki Fra Michele Pisano, kappillan-konventwali ieħor li kien qiegħed Ruma.

Il-Gran Mastru Pinto, fi xjuħitu, meta digħi kien ilu 24 sena jmexxi 'l Ordni, baqa' determinat li ma jidħlulux fil-ġurisdizzjoni tiegħu. Għalhekk, hu ried li ħadd ħlief il-Kunsill ta' 1-Ordni ma jiġiġudika lil dawk il-kappillani-konventwali. Imma 1-Gran Mastru ma riedx jiftaħ process. Hu ried josserva x'kien se jagħmel 1-Isqof dwar il-kjerċi u lajci Maltin.

Il-fehma ta' l-Inkiżitur Durini

Fis-27 ta' Marzu 1765, l-Inkiżitur Durini ddeskriva 1-każ kollu lill-Kardinal Torriggiani biex, f'Ruma, ikun hemm stampa čara ta' kollex. Meta kiteb, il-process min-naħha ta' 1-Isqof kien għadu ma bediex. Fi process, kienu jiġi nnominati xi kummissarji. Imma dawn kienu għadhom ma nħatru. Ĝie ċċarat li 1-Isqof qatt ma sata' jieħu passi kontra membri ta' 1-Ordni, lanqas fi ħtijiet gravi li jkunu saru fi knisja li tkun tiddeppendi minnu.

L-Inkiżitur Durini ta raġun lil Pinto. Hu stqarr li ma kienx jaf lanqas b'każ wieħed ta' xi membru ta' 1-Ordni li ġie pprocessat mill-Kurja ta' 1-Isqof. Kien hemm eċċeżzjoni waħda biss. Din kienet meta tintuża vjolenza fizika kontra xi kjerku. F'każ bħal dan, il-ħatjin kienu jaqgħu fiċ-ċensuri stabbiliti mil-ligi kanonika. F'każ ta' din l-ġħamla, 1-Isqof ma kienx jikkundanna, imma jiddikjara biss li jkunu waqgħu weħidhom (ipso facto) fil-kundanna.

Il-każ baqa' sejjer fit-tul. Il-Kappillan Azzopardi reġa' tqiegħed u nqala' aktar minn darba minn dak il-qabar ta' ġie. Imbagħad, fl-1667, inqala' darba għal dejjem, u 1-qabar ġie mbarrat biex ma jsirx dfin fihi.

Dan it-tagħrif ineditu ngabar principally minn ittra twila li l-Inkiżitur Mons. Angelo Maria Durini kitem lill-Kardinal Torriggiani, fis-27 ta' Marzu 1765.

Ara Arkivju ta' l-Inkiżizzjoni, Korrispondenza, 100, ff.279v-280v.